

חוברת תרגול – מורשת חיה: מה עובר מדור לדור ואיך היא חיה בתוכנו

מהדורה למורה חנ"מ

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להבין מהי מורשת ולמה היא נקראת 'חיה'
- להבחין בין מורשת מוחשית לבלתי מוחשית ולתת דוגמאות מהחיים
- להכיר מנהגים וסמלים מקהילות שונות לאורך השנה העברית
- לבנות חיבור אישי בין המורשת המשפחתית של כל תלמיד/ה לבין מורשת העם

גרסת חנ"מ – פחות פריטים, עד 3 אפשרויות בחירה, בנק מילים, גופן מוגדל ושורות כתיבה רחבות. מומלץ להקריא את ההוראות בקול ולעבוד חלק אחר חלק, בלי הגבלת זמן.

חלק א' – פרק 1 • מהי מורשת? השורש י־ר־ש ומוחשי מול בלתי מוחשי – הכרות עם המושגים

1. ב – לקבל ולהעביר מדור לדור
2. א – ירושה
3. ב – מילים, ניגונים, מתכונים וערכים שעוברים מדור לדור

חלק ב' – פרק 1 • מהי מורשת? השורש י־ר־ש ומוחשי מול בלתי מוחשי – מיון מוחשי או בלתי מוחשי

1 – א (מוחשי)
2 – ב (מוחשי)
3 – ג (מוחשי)

חלק ג' – פרק 1 • מהי מורשת? השורש י־ר־ש ומוחשי מול בלתי מוחשי – כתיבה ומחשבה

1. כל תשובה הגיונית עם חפץ שאפשר לגעת בו, למשל תכשיט, כלי, בגד מסורתי או מתכון כתוב

חלק ד' – פרק 2 • מורשת חיה בחגי הסתיו והחורף: ראש השנה, יום כיפור, סוכות, חנוכה וסיגד – זיהוי סמלים

1. א – שופר
2. א – האורית

חלק ה' – פרק 2 • מורשת חיה בחגי הסתיו והחורף: ראש השנה, יום כיפור, סוכות, חנוכה וסיגד – נכון/לא נכון

1. נכון – הסכך מכסה את הגג אבל משאיר מקום לראות את השמיים.
2. לא נכון – בכל ערב מדליקים נר נוסף, עד שבלילה השמיני דולקים כל הנרות.

חלק ו' – פרק 2 • מורשת חיה בחגי הסתיו והחורף: ראש השנה, יום כיפור, סוכות, חנוכה וסיגד – התאמה והשלמה

1 – ד (ראש השנה)
2 – ג (סיגד)
3 – ב (סוכות)
4 – א (חנוכה)

חלק ז' – פרק 2 • מורשת חיה בחגי הסתיו והחורף: ראש השנה, יום כיפור, סוכות, חנוכה וסיגד – השלמת משפטים

1. חנוכה
2. חמישים

חלק ח' – פרק 3 • מורשת חיה בט"ו בשבט, בפורים ובפסח – מה זכרתם?

- 1. ב – ראש השנה לאילנות
- 2. ג – שבעה
- 3. ב – אסתר

חלק ט' – פרק 3 • מורשת חיה בט"ו בשבט, בפורים ובפסח – להשלים נכון

- 1. סדר ט"ו בשבט
- 2. משלוח מנות

חלק י' – פרק 3 • מורשת חיה בט"ו בשבט, בפורים ובפסח – חושבים לעומק

חלק י"א – פרק 4 • מנהגים במשפחה ובקהילה: מהעריסה ועד החתונה – מה זוכרים?

- 1. א – מורחים משחת חינה על כפות הידיים
- 2. א – בד פרוש על ארבעה מוטות שעומדים תחתיו בני הזוג

חלק י"ב – פרק 4 • מנהגים במשפחה ובקהילה: מהעריסה ועד החתונה – נתרגל

- 1. חופה
- 2. חינה

חלק י"ג – פרק 4 • מנהגים במשפחה ובקהילה: מהעריסה ועד החתונה – שפות וקהילות

- 1 – ב (יהדות אשכנז)
- 2 – ג (יהדות ספרד)
- 3 – א (יהדות אתיופיה)

חלק י"ד – פרק 4 • מנהגים במשפחה ובקהילה: מהעריסה ועד החתונה – להבין יותר לעומק

חלק ט"ו – פרק 5 • המורשת שלי: הפרויקט האישי והמוזיאון הכיתתי – מה בפרויקט?

- 1. א – מראיינים בן משפחה על מורשת
- 2. ב – חפץ ביתי שיש לו סיפור וקשר למשפחה

חלק ט"ז – פרק 5 • המורשת שלי: הפרויקט האישי והמוזיאון הכיתתי – הבנה ויישום

- 1. נכון – המתכון הוא חלק ממורשת בלתי מוחשית שעוברת במשפחה
- 2. לא נכון – קיר המורשת הוא תערוכה משותפת של כל הכיתה

חלק י"ז – פרק 5 • המורשת שלי: הפרויקט האישי והמוזיאון הכיתתי – השלמה והתאמה

- 1. שאלות
- 2. קיר

חלק י"ח – פרק 5 • המורשת שלי: הפרויקט האישי והמוזיאון הכיתתי – חלקי הפרויקט

- 1 – ב (בן משפחה מספר זיכרון או סיפור)
- 2 – ג (תכשיט או חפץ ישן שעבר בין דורות)
- 3 – ד (מאכל שמכינים במשפחה כבר שנים)
- 4 – א (תערוכה כיתתית עם סיפורי כל התלמידים)

חלק י"ט – חזרה מסכמת – שאלות אמריקאיות ממוספר

- 1. א – דברים וערכים שעוברים מדור לדור
- 2. א – ירושה
- 3. א – חנוכייה

חלק כ' – חזרה מסכמת – כתיבה ומחשבה

- 1. מוחשי אפשר לגעת בו, למשל חנוכייה; בלתי מוחשי הוא רעיון, שיר או מנהג, למשל ברכת ההדלקה.

כרטיס יציאה – מה לחפש

- התשובה כוללת דוגמה מדויקת עם הסבר קצר למה היא מוחשית/בלתי מוחשית
- התלמיד/ה מזהה נכון מנהג מהחגים שנלמדו ומקשר אותו לערך מתאים (למשל סליחה ביום כיפור, אחדות בסוכות)
- התשובה אישית, מנומקת, ומראה הבנה שמורשת עוברת דרך אנשים וסיפורים

טיפים להפעלה:

- אפשר לעבוד פרק אחד בכל שיעור – כך החוברת מתפרסת על פני כחמישה שיעורים
- לפני פרק 2 כדאי להקרין את המצגת הכיתתית או לקרוא את דפי החגים כדי לרענן זיכרון
- לתלמידים מתקשים אפשר לתת רשימת מילים מוכנה למיון מוחשי/בלתי מוחשי, ולמתקדמים לבקש דוגמאות נוספות משלהם
- פרק 5 מתאים כעבודת סיכום לאורך כמה שיעורים, עם זמן לראיון בבית ולהכנת החפץ או התמונה להצגה בכיתה

חוברת תרגול – מורשת חיה: מה עובר מדור לדור ואיך היא חיה בתוכנו

מורשת חיה – מה עובר מדור לדור ואיך היא חיה בתוכנו

יסודי · חנ״מ

תוכן החוברת

1. פרק 1 – מהי מורשת? השורש י־ר־ש ומוחשי מול בלתי מוחשי
2. פרק 2 – מורשת חיה בחגי הסתיו והחורף: ראש השנה, יום כיפור, סוכות, חנוכה וסיגד
3. פרק 3 – מורשת חיה בט״ו בשבט, בפורים ובפסח
4. פרק 4 – מנהגים במשפחה ובקהילה: מהעריסה ועד החתונה
5. פרק 5 – המורשת שלי: הפרויקט האישי והמוזיאון הכיתתי

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – מורשת חיה: מה עובר מדור לדור ואיך היא חיה בתוכנו

חוברת התלמיד/ה חנ"מ

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בחוברת הזו נגלה יחד מה זו מורשת, נבדוק מה עובר מדור לדור בחגים שונים ובמשפחות שונות, ונבנה בסוף פרויקט אישי משלנו. עבדו לפי הסדר, פרק אחרי פרק, וענו בעזרת מה שלמדתם.

בנק מילים: חמישים | משלוח מנות | חינה | שאלות | חנוכה | סדר ט"ו בשבט | קיר | חופה

1 חלק א' – פרק 1 • מהי מורשת? השורש י־ר־ש ומוחשי מול בלתי מוחשי – הכרות עם המושגים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהו פירוש השורש י־ר־ש?

(א) לבנות בית חדש (ב) לקבל ולהעביר מדור לדור (ג) לנסוע למקום רחוק

2. איזו מילה שייכת לאותו שורש כמו המילה מורשת?

(א) ירושה (ב) ישיבה (ג) ירידה

3. מורשת היא בעיקר...

(א) רק חפצים ישנים בארון (ב) מילים, ניגונים, מתכונים וערכים שעוברים מדור לדור

(ג) רק דברים שכתובים בספרים

2 חלק ב' – פרק 1 • מהי מורשת? השורש י־ר־ש ומוחשי מול בלתי מוחשי – מיון מוחשי או בלתי מוחשי

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. חנוכייה	___	**א.** מוחשי
2. סופגניות ולביבות	___	**ב.** מוחשי

3. קערת החינה	___	**ג.** מוחשי

3 חלק ג׳ – פרק 1 • מהי מורשת? השורש י־ר־ש ומוחשי מול בלתי מוחשי – כתיבה ומחשבה

ענו בקצרה.

1. תנו דוגמה אחת למורשת מוחשית מהבית או מהמשפחה שלכם (חפץ, בגד, מאכל).

4 חלק ד׳ – פרק 2 • מורשת חיה בחגי הסתיו והחורף: ראש השנה, יום כיפור, סוכות, חנוכה וסיגד – זיהוי סמלים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. באיזה כלי תוקעים בראש השנה?

א) שופר ב) תוף ג) חליל

2. איך קוראים לספר הקדוש שהקייסים קוראים בו בחג הסיגד?

א) האורית ב) הגדה ג) מגילה

5 חלק ה׳ – פרק 2 • מורשת חיה בחגי הסתיו והחורף: ראש השנה, יום כיפור, סוכות, חנוכה וסיגד – נכון/לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בסוכות יושבים בסוכה עם גג מסכך שרואים דרכו את השמיים.	☐	☐
2	בחנוכה מדליקים נר אחד בלבד בכל שמונת הימים.	☐	☐

6 חלק ו׳ – פרק 2 • מורשת חיה בחגי הסתיו והחורף: ראש השנה, יום כיפור, סוכות, חנוכה וסיגד – התאמה והשלמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. שופר	___	**א.** חנוכה
2. האורית	___	**ב.** סוכות
3. סכך	___	**ג.** סיגד
4. סביבון	___	**ד.** ראש השנה

7 חלק ז׳ – פרק 2 • מורשת חיה בחגי הסתיו והחורף: ראש השנה, יום כיפור, סוכות, חנוכה וסיגד – השלמת משפטים

השלימו את המילה החסרה.

1. בחג _____ מדליקים נר נוסף בכל ערב עד שבלילה השמיני דולקים כל הנרות יחד.

2. חג הסיגד חל _____ יום אחרי יום הכיפורים.

8 חלק ח׳ – פרק 3 • מורשת חיה בט״ו בשבט, בפורים ובפסח – מה זכרתם?

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. איך נקרא גם ט״ו בשבט?

(א) יום הזיכרון לעצים (ב) ראש השנה לאילנות (ג) חג הפרחים

2. כמה מינים כלולים ב״שבעת המינים״?

(א) חמישה (ב) שישה (ג) שבעה

3. מי הגיבורה שהצילה את עם ישראל בסיפור פורים?

(א) מרים (ב) אסתר (ג) דבורה

9 חלק ט׳ – פרק 3 • מורשת חיה בט״ו בשבט, בפורים ובפסח – להשלים נכון

השלימו את המילה החסרה.

1. בט״ו בשבט נוהגים לערוך _____ של אכילת פירות וברכות, כמו סדר פסח קטן

2. בפורים שולחים לחברים _____ עם שני סוגי מאכל לפחות

10 חלק י׳ – פרק 3 • מורשת חיה בט״ו בשבט, בפורים ובפסח – חושבים לעומק

ענו בקצרה.

11 חלק י״א – פרק 4 • מנהגים במשפחה ובקהילה: מהעריסה ועד החתונה – מה זוכרים?

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. קערת החינה היא טקס שבו...

(א) מורחים משחת חינה על כפות הידיים (ב) קוראים מגילה (ג) מדליקים נרות חג

2. חופה היא...

(א) בד פרוש על ארבעה מוטות שעומדים תחתיו בני הזוג (ב) ספר תפילות מיוחד

(ג) כוס שמברכים עליה

12 חלק י״ב – פרק 4 • מנהגים במשפחה ובקהילה: מהעריסה ועד החתונה – נתרגל

השלימו את המילה החסרה.

1. ה_____ היא בד פרוש על ארבעה מוטות, שתחתיו עומדים בני הזוג בחתונה

2. טקס ה_____ הוא טקס שבו מורחים משחת צבעונית על כפות הידיים לפני החתונה

13 חלק י״ג – פרק 4 • מנהגים במשפחה ובקהילה: מהעריסה ועד החתונה – שפות וקהילות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. יידיש	___	**א.** יהדות אתיופיה
2. לדינו	___	**ב.** יהדות אשכנז
3. אמהרית	___	**ג.** יהדות ספרד

14 חלק י״ד – פרק 4 • מנהגים במשפחה ובקהילה: מהעריסה ועד החתונה – להבין יותר לעומק

הקיפו את התשובה הנכונה.

15 חלק ט״ו – פרק 5 • המורשת שלי: הפרויקט האישי והמוזיאון הכיתתי – מה בפרויקט?

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה עושים בחלק הראשון של פרויקט המורשת שלי?

(א) מראיינים בן משפחה על מורשת (ב) כותבים חיבור על מדינה אחרת

(ג) פותרים תרגילי חשבון

2. מהו "חפץ מספר סיפור"?

(א) ספר חדש מהספרייה (ב) חפץ ביתי שיש לו סיפור וקשר למשפחה

(ג) צעצוע חדש מהחנות

16 חלק ט״ז – פרק 5 • המורשת שלי: הפרויקט האישי והמוזיאון הכיתתי – הבנה ויישום

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בפרויקט המורשת שלי אוספים גם מתכון שעובר במשפחה מדור לדור	☐	☐
2	קיר המורשת הכיתתי הוא עבודה שכל תלמיד עושה לבדו בלי לשתף אחרים	☐	☐

17 חלק י״ז – פרק 5 • המורשת שלי: הפרויקט האישי והמוזיאון הכיתתי – השלמה והתאמה

השלימו את המילה החסרה.

1. לפני הראיון כדאי להכין מראש רשימת _____ לבן המשפחה

2. בסוף הפרויקט הכיתה בונה _____ מורשת כיתתי שבו כל תלמיד מציג משהו מהמשפחה שלו

18 חלק י״ח – פרק 5 • המורשת שלי: הפרויקט האישי והמוזיאון הכיתתי – חלקי הפרויקט

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. ראיון	___	**א.** תערוכה כיתתית עם סיפורי כל התלמידים
2. חפץ מספר סיפור	___	**ב.** בן משפחה מספר זיכרון או סיפור
3. מתכון	___	**ג.** תכשיט או חפץ ישן שעבר בין דורות
4. קיר מורשת	___	**ד.** מאכל שמכינים במשפחה כבר שנים

19 חלק י״ט – חזרה מסכמת – שאלות אמריקאיות ממוספר

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהי מורשת?

(א) דברים וערכים שעוברים מדור לדור (ב) רק חפצים ישנים בארון

(ג) חוק חדש בבית הספר

2. השורש י־ר־ש קשור בעיקר למילה:

(א) ירושה (ב) ריצה (ג) ישיבה

3. איזה פריט נחשב למורשת מוחשית?

(א) חנוכייה (ב) ברכת ההדלקה (ג) שיר

20 חלק כ' – חזרה מסכמת – כתיבה ומחשבה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. כתבו שני הבדלים בין מורשת מוחשית למורשת בלתי מוחשית, עם דוגמה אחת מכל סוג.

כרטיס יציאה

תני/תן דוגמה אחת למורשת מוחשית ודוגמה אחת למורשת בלתי מוחשית מהבית שלך

ספר/י על מנהג אחד מחג שלמדנו עליו, וכתוב/כתבי איזה ערך הוא מלמד

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀